

1860-05-06

AFSENDER

Elisabeth Jerichau Baumann

MODTAGER

Jens Adolf Jerichau

FAKTA

Dokumenttype:

Brev

Sprog:

Dansk

Afsendersted:

London

Modtagersted:

København

Omtalte personer:

Syed Abdullah

Charlotte Louise af Danmark

Dominic Paul Colnaghi

Harald Conradsen

Marcelina Czartoryska

Matilda Donaldson

Thomas Donaldson

Charles Eastlake

Elizabeth Eastlake

Ernest Gambart

Sir Charles Grey

Carl Joachim Hambro

Edward Hawkins

Joanna Horner

Leonard Horner

Agnete Jerichau

Harald Jerichau

Line Jerichau

Louise Jerichau

Marie Jerichau

Sophie Jerichau

Thorald Jerichau

Thorald Læssøe

Christian Winther

Julie Winther

Arkivplacering:

Det Kongelige Bibliotek

DOKUMENTINDHOLD

Elisabeth Jerichau Baumann bor hos arkitekten Thomas Donaldson, hvis familie er meget gæstfri og hjælpsom. Hun beretter om et middagsselskab, der blev afholdt til ære for hende, hvor hun bl.a. møder professor Syed Abdullah, der er fascineret af den kvindelige maler. Hun holder desuden ægtefællen ajour om sine mulige handler og bestillingsopgaver, herunder i Manchester, ligesom hun omtaler den kommende verdensudstillingen i London i 1862. Donaldson tager Jerichau Baumann med på det første af flere besøg på børnehjemmet The Foundling Hospital.

TRANSSKRIFTION

London den 6 Mai 1860

Bolton Gardens Russel Square

Min elskede Adolf!

Det er Søndag idag og alle i Huset er i Kirke mens jeg benytter Tiden til i al Ro at skrive til Dig, i Aanden at sammles med Dig og Børnene. Jeg har idag været til den hellige Communion¹ med mine kjære Venner - Donaldsons og siden bivaanet en deilig Gudstieneste men da disse i England varer 2-3 Timer følte jeg mig for træt til i Aften igjen at følge med dem til Aftengudstienesten. Jeg haaber at Du maae have modtaget forlænge mit Brev fra London, foruden Telegraphdepechen², som - Hambro³ sendte Dig. Ligeledes maae Du have modtaget Vexelen⁴. Jeg har imens oplevet mange interessante Ting, som jeg her vil detaillere noget nærmere. — Jeg har glemmt troer jeg at meddele Dig at jeg ved at komme igjen til Paris skal have den Ære at male La Martine⁵ og Alfred de Vigny⁶ (hvilket denne Gang ej kunde skee) Hvad mine Forhold her vedkommer, so er Alt

[2] erst im Werden, men endnu Ingenting bleven til. Academiets Udstillingen⁷ ligesom den franske hos Gambart⁸ aabnes først imorgen. Ligeledes kommer Lady Alford⁹ først til mig i den kommende Uge. Anbefalingsbrevene fra Prinsesse Czartoryiska¹⁰ ere først idag indtruffene Du maae derfor have samme Ro og Taalmod med de endnu manglende Resultater som jeg har, og være forvissat om at der hører Tid til at naae Alt, især i det enorme London, og vil jeg kun ønske at Du omgivet af vores elskelige Børn og i Lines¹¹ trofaste søsterlige Forhold vil finde den samme Ro og Tilfredshed, som jeg i ganske andre Forhold, skjønt skilt fra Dig og Børnene nyder. — Jeg har Gud at takke for uendelig meget Godt, foruden at vide Jer alle vel, og selv at være vel, bliver der en so sjælden Godhed udviist mod mig, at jeg føler mig heel rørt og fuld af dybeste

Taknemmlighed mod vor elskede Herre Gud, og mod de kjære Venner, som ere so gode mod mig. —

[3] Jeg forbliver hele Tiden hos Donnaldsons, som ikke veed noksom at bevise mig Venskab og Opmærksomhed. Jeg føler mig hos Dem som om det var mine trofasteste Venner, og føler mig saa lykkelig i religions Henseende, ved at styrkes og bestyrkes i christelig Tro. Gid der i alle Familier det ægte christelige Samliv var at finde, saa vilde Alt i Verden være bedre! —

Men jeg vilde fortælle Dig Adskilligt. Først at der var et yderst brillant Middagselskab til min Ære og flere betydelige Kunstnere indbudne for blive bekendte med mig og de af mine Billeder som ikke ere udstillede. At jeg selvfølgelig var Centrum for alles Interesse ifølge mine Arbejder o.s.w. vil Du og Line i det mindste finde naturlig, men for hende og alle vores andre Venner, vilde, ligesom det var for mig, Seid Abdollah¹², en Indisk Professor i de østerlandske Sprog ved London University, været den

[4] interessanteste Personlighed. Tænk Dig en af disse interessante intelligente halv vilde lidenskabelige orientalske Physionomier, og den dejligste riigeste Indiske Nationaldragt, dertil en næsten barnlig Ligeformhed forbunden med naturlig Takt og Europäisk Dannelse. Den lille Illustration her, ligner ret godt. Men Dragtens Pragt kan jeg ikke beskrive, det hele var af Scarlagenrød Silke gjennemarbejdet Overkjole med Guldbroderier, Underkjolen ligesaa pragtfuld af grøn Silkestof gjennembroderet ligedanne vide Buxer som kun saaes lidt paa Grund af de lange Kjoler en Guldhue Silkestrømper og Guldtofler. Hele Gulvet var oversaaet af Guldstøv hvor han havde siddet og gaaet.

Mine Malerier havde gjort stort Indtryk paa ham, Titi¹³ fandt han især dejlig og sagde mig paa hendes Vegne et stort Compliment, nemlig "she is beatyfull and quite like you". Jeg spurgte om de Indiske Damer malede, nej sagde han, men jeg har heller aldrig i Europa seet en Dame male som De gjør. —

[5] Professor Donnaldsons Portrait¹⁴ er færdig, og meget vel lykket, og ganske tilfredsstillende til hele Familien. Især er jeg glad at Frue - Donnaldson¹⁵ (en herrlig elskelig Quinde) ere saa lykkelig over Portraitet og Ligheden. Du kan tro! jeg føler mig rigtig fri her ved at male. Alle Forhold ere naturlige her og ligesaadan enhver Kritik der vilde møde mig. Men at det vilde være muelig at naae vidt i London, uden at blive længere Tid, det troer jeg neppe og maae derfor give Dig ganske ret i Dine Meeninger. Men jeg arbejder forud. Jeg vil ogsaa male Lady Eastlake¹⁶, (Brystbillede) som har et deiligt Hoved og Figur og naar Prof Donnaldson og Lady Eastlakes Portrait (begge yderst bekendte Personligheder)

næste Aar ere udstillede her og jeg tilligemed er bestemt at blive her 2-3 Maaneder, og har nogle Smaa delicat udførte Billeder med paa Udstillingen saa skal Du see, at dette vil mere end lønne sig, thi Udgifterne, naar jeg ikke har Børnene med ere ikke betydelige saafremt der ingen Transporter for store Billeder ere at betale.

[6] Den negang har mine Transportudgifter været enorme men da Opholdet selv Tak være Donnalldsons Gjestfrihed ere yderst ubetydelige, saa kan jeg rolig see Tiden an, og dette maae jeg endogsaa.

Du kan ikke tænke Dig mig under mere behagelige Forhold, hvilket er en sand Velgjerning og Forfriskning til mig, efter den travle og anstrengende Tid i Paris, hvis Følger dog har været mere følelige, end jeg selv har villet tilstaae det. — Sandsynlig faar jeg eet Portraitter at male, men endnu ikke bestemt. Mr Tennant¹⁷ og [overstreget], da det er dem og de har antydnet at de kun har ringe Midler har jeg kun forlangt 30 Guineer for hans Hovede. Mr Grey¹⁸ spurgte paa det lille Amagerhovede¹⁹ jeg forlangte 25 Guineer, en anden Dame, Veninde af Professor Donnalldson spurgte paa Drengen paa Kjempehøjen²⁰, jeg forlangte 25 Guineer. I mit næste Brev skal Du erfare om der bliver noget Resultat deraf.

[7] Dine Tegninger bleve meget beundrede, skulde der være Spørgsmaal om Friisens "Copyright"²¹ (Tilladelse til Kobberstik) hvor højt vilde Du anslaae dette eller var det ikke bedre først at faae Tegningen udstillet næste Aar tillige med Din Slavinde²², de dansende Quinder²³ og de Smaakattekillinger²⁴? Donnalldson spurgte om Prisen for Copyright af Friisen. Skjønt jeg veed at Frith for sine største Billeder faaer 600 Guineer for Copyright, saa troer jeg neppe at Du som Udlændning vilde kunde naae højer end 100 G og det hele Spørgsmaal har ikke andet at betyde end at Donnalldson interesserer sig levende for Tegningen (som og for alle andre af Dine Tegninger) og vil vise dem til Colonaghi²⁵ for om muelig at indlede den Sag (at blive stukken i Cobber²⁶) Han har ogsaa bedt mig at oversætte Stahrs²⁷ Notitzer over Dig (og Hovednotitzer dit Konstnerliv vedkommende som Du bedes af mig tilsendte snarest muelig) for at indrykke dem i Art Journal²⁸

[8] som læses lige meget i Paris London og Brüssel, han ønsker ogsaa at indrykke i Illustrated News²⁹ Aftryk af Dine Arbejder efter Photographierne. — Der vil kunne naaes meget. I 1862 er der igjen en Verdensudstilling især for Konst i London. — I Manchester er der en Udstilling³⁰ i Juli — der skal alle mine ikke solgte Billeder udstilles. Transporterne ere frie. Jeg tænker at komme tilbage over Hull directe til Kjøbenhavn, og vil jeg da selvfølgelig gaae over Manchester hvorhen jeg faaer Anbefalinger af Horners³¹ Hambro Eastlakes og Donnalldsons, som

nok skal gjøre sin Virkning, de smaa billeder tager jeg da med og lader forblive til Udstillingen naar de ej sælges før. Jernbanetransport fra London til Manchester koster kun 3 Shilling per 100 Pund³². Jeg tænker i alle Tilfælde her at male et lille Billede efter de smaae "Orphans"³³ som jeg har componeret for 9 Aar siden, og som finder den meest udeelte Bifald og hvortil jeg ved Donnaldsons har den første Leilighed idet han har ført mig i denne Stiftelse³⁴ og jeg har faaet Tilladelse til at male disse yndige Smaabørn. Det var rørende at see dem spise til Middag.

[9] Efter at have bivaanet den smukke men for lange engelske Guds-tieneste i "Foundling Hospital" Kirken³⁵, hvor jeg hørte herrlig gudelig - Musik af Mozart³⁶, sjunget i Chor af disse kjære 500 Børn med Orgelaccompanement og Solosange af enkelte betydelige Sangere og - Sangerinder, — førte Donnaldson mig omkring i hele Stiftelsen, som er Storagtet. Det vilde have været noget for Dig at see disse 500 Plejebørn af alle Aldere sidde ved de to lange lange Borde i deres rene klædelige Dragt, de rødmosse friske Ansigter omgivne af de reene Linnedhuer og store Linnedkraver klarøjede og smilende eller smiskende, imens de tykke smaa engelske Lægge kun halv tildækkede af de varme Uldsokker titter frem bag Bænkene under det sortbrone varme uldne Skjørt. Der var saa smaae Børn at de ei endnu kunde spise selv, men blev madede ligesom lille Vise Visi³⁷ naar hun ei har Lyst at spise. Det var et kosteligt Syn. Jeg tænkte derved paa det smukke Bibelvers "See Spurve etc og Lilierne paa Marken de saaer ikke og sammler ikke i Lade, og Jer himmelske Fader bespiser og klæder dem dog³⁸ osw." Jeg var saa lykkelig og saa rørt ved at see alle disse smukke sunde velnærede

[10] og velklædte glade Børn, fødte i de sørgeligste Kaar og saaledes frelste; som jeg var meget bevæget. Og Haven skulde Du see som hører til Stiftelsen saa stor og fuld af de deiligste Træer der alle stod i Blomst, og Sovesalene med de rene Senge og Gulve og alt holdt reent af de store Piger, som vadske syer og rydder alt selv op! — Jeg var ogsaa hos Miss Horner³¹ idag. Hun er en yderst ekskværdig Pige, Horners boer tæt ved Regents Park³⁹ hvor alle de mageløse deilige vilde Dyr ere. Du veed hvor levende jeg interesserer mig for Naturhistorien, og kan derfor tænke Dig at jeg rigtig nød min Søndag Eftermiddag i Selskab med denne træffelige⁴⁰ Pige og de mange Løver Leoparder Bjørne Kameeler Zebra Aligatorer Fugle og Fiske af alle Slags. Kun Drengene vores kjære Dreng manglede (de smaa Piger alle endog Marie⁴¹ som jeg skal hilse fra hendes Søster den hvide Sneegule med de store brune Øjne vilde vist nok havt Angst ved at see Tigeren springe 6 Alen højt, for at faae et lille Stykke Kjød, og ved at høre Løvernes Brøl). Igaar var jeg hos Donnaldsons Broder, hvis yngste

Dreng saa meget ligner Harald⁴² i Form og Udtryk skjønd han er mørkøjet, at jeg maatte knuge og klappe ham som om han var min Egen.

[11] Jeg ventede til nu med at slutte Brevet men da Posten ikke har bragt mig noget Brev fra Dig maae jeg igjen give mig tilfreds og haabe og vente til i morgen. Portraittet er idag bleven mig bestilt til 30 Guineer. Mine Billeder er hederlig omtalte i "Observer"⁴³ [hul i papiret] er hidentil Resultaterne. Jeg [hul i papiret] paa at Antiquerne ej er bleven [hul i papiret] hertil, efter at have talt med [hul i papiret] Hawkins⁴⁴ i dag dog beroer det hele [hul i papiret] de Eedsworne⁴⁵ som [hul i papiret] næste Uge skal møde. Donnaldson er henrykt over det quindelige Hovede især men [hul i papiret] tilfulde Vægt paa Basreliefferne. Jeg ønsker kun Du vilde have samme Ro som jeg ved at afvente. Ende Gut alles Gut. Om 4 Uger er jeg forhaabentlig hos Jer I mine Elskede. Gud signe Jer og give jer Fred! Fred i Herren! Aften og Morgenens beder jeg for Dig, og Børnene og Line og alle mine Kjære! Lev vel lev vel til vi snart sees igjen
Din trofaste Hustru Elisa.

Til Thoralt⁴⁶ og Harald Mie⁴⁷ Titi⁴⁸ Visi Visa⁴⁹ og vor søde lille Sophie⁵⁰ de sødeste Kyss. Jeg har røde og blaae Sko til Sophie, nye Sko for Penge so sover Barnet saa længe.

Jeg har ellers havt Uheld med to Armbaand som ere bleve stiaalne enten i Hotellet eller ved Douanen⁵¹ det af Landgrevinden⁵² og det af Læssøes⁵³. Det gjør mig ondt men sligt er at overkomme.

Og godt er det at Tyven ej har stiaalen dem jeg har af Dig eller alle. Lev vel hils Læssøes Winthers⁵⁴ og Conradsens⁵⁵ fra mig. Skriv snart.

¹ I betydningen altergang.

² En telegrafdepeche er et telegram.

³ Carl Joachim Hambro

⁴ Vekslen var et betalingsmiddel i form af et dokument, hvor udstederen anmodede om at en bestemt pengesum kunne udbetales til en navngiven person. En veksle kunne desuden fungere som et kreditmiddel. Under sine lange rejser sendte Jerichau Baumann penge hjem til ægtemanden på denne måde.

⁵ Alphonse de Lamartine

⁶ Alfred de Vigny

⁷ Udstillingen på Royal Academy, der åbnede i begyndelsen af maj.

⁸ Ernest Gambart

⁹ Lady Alford

¹⁰ Marcelina Czaratoryska

¹¹ Line Jerichau

¹² Syed Abdullallah

¹³ Agnete Jerichau

¹⁴ Portrættet af Thomas Donaldson kendes ikke i dag.

¹⁵ Matilda Donaldson

¹⁶ Elizabeth Eastlake

¹⁷ Charles Tennant

¹⁸ Charles Grey

¹⁹ Jerichau Baumann malede i frem mod 1860'erne en række hoveder i den nationalromantiske genre med børn iført egnsdragter fra Amager. Omtalte maleri kan være billedet af datteren Titi (Agnete).

²⁰ Der kan være tale om genrebilledet En dreng med sine får fra 1854. Det var udstillet i på Royal Academy i 1859, nr. 526: Danish Shepherd with dog and sheep

²¹ En del af det victorianske kunstmarked tilgodeså reproduktionsgrafikken. Kunstnerne kunne sælge rettighederne til gengivelser af deres værker til kunsthandlere, der netop specialiserede sig i salg af reproduktionsgrafik og derved opnå en engangsbetaling for at opgive deres copyright på motivet.

²² Skulpturen udført i 1852 i ler og gips og hugget første gang i marmor i 1855.

²³ Jerichau udførte et basrelief med titlen De tre dansere, der blev udstillet på Kunstakademiet i Stockholm i 1860. Det er formentlig dette som omtales i brevet.

²⁴ Der er formodentlig tale om figurgruppen En lille pige med killingerne fra 1856, Ny Carlsberg Glyptotek.

²⁵ Dominic Paul Colnaghi

²⁶ Motivet gjort til genstand for kobberstik.

²⁷ Adolf Stahr

²⁸ The Art Journal (1839-1912) var et af periodens førende kunstitidsskrifter.

²⁹ The Illustrated London News var verdens første illustrerede ugeskrift.

³⁰ Der blev afholdt udstillinger på the Royal Manchester Institution.

³¹ Leonard Horner

³² Her er tale om en vægtenhed og ikke en møntfod.

³³ 'Orphans' på engelsk betyder forældreløse børn og netop disse var Jerichau Baumann optaget af, både privat og kunstnerisk.

³⁴ The Foundlings Hospital, Londons første børnehjem stiftet af Thomas Coram i 1740. Hjemmet blev offentlig støtte af kunstnere som bl.a. William Hogarth, der opfordrede samtidens malere til at donere kunstværker til stedet. Den praksis banede vej for stiftelsen af en offentlig kunstsamling, som blev Englands første.

³⁵ Kirken knyttet til børnehjemmet. Byggeriet af kirken var færdig i 1753 og her opførte G.F. Händel, en af hjemmets trofaste støtter, regelmæssigt sit oratorium Messias, og lod koncertindtægterne gå til hjemmet.

³⁶ Wolfgang Amadeus Mozart

³⁷ Louise Jerichau

³⁸ Matthæusevangeliet 6, 26-29: "Se til himmelens fugle; de sår ikke, og samler ikke i lade, og dog giver jeres himmelske Fader dem føden [...] Læg mærke til liljerne på marken, hvorledes de vokser; de arbejder ikke og spinder ikke; men jeg siger jer, at end ikke Salomon i al sin pragt var klædt som en af dem."

³⁹ Her lå verdens første videnskabelige zoologiske have, The Zoological Gardens of London, grundlagt i 1828, der åbnede for offentligheden i 1847

⁴⁰ Fortræffelig.

⁴¹ Marie Jerichau

⁴² Harald Jerichau

⁴³ Observer er en britisk søndagsavis, etableret i 1791.

⁴⁴ Edward Hawkins

⁴⁵ Personen er ikke identificeret.

⁴⁶ Thorald Jerichau

⁴⁷ Marie Jerichau

⁴⁸ Agnete Jerichau

⁴⁹ Louise Jerichau

⁵⁰ Sophie Jerichau

⁵¹ Tolden (på fransk).

⁵² Muligvis prinsesse Louise Charlotte (1789-1864), søster til Christian 8.

⁵³ Thorald Læssøe

⁵⁴ Christian Winther

⁵⁵ Harald Conradsen

[illegible]

Adress: London, den 26 April 1860
 Myllerske Boks.
 Kære
 Det er mig, jeg skriver dig alle i Hædet om i Kjøbenhavn
 med mig længtes efter den 14. i al den at
 det er til dig i London at sammenkomme
 dig i Bernau. Jeg kom dog først
 til den hellige Communion med mine
 gode venner Dronningens, og inden
 kom til en del af Dronningens men
 ja til i England var 2-3 Times
 færdig mig for det til i London, jeg
 at jeg med dem i Stillingen i det
 jeg havde at den måde have modtaget
 i London med Brev fra London, London
 i London, som Hambro kunde
 dig, og det er mig den have modtaget
 i London. Jeg har imidlertid en meget
 i mange i London, som jeg har
 vil det være meget sømme. Jeg har
 det mig selv i det middele dig at jeg
 at det komme igen til Paris skal
 have sin Brev at med en Marthe
 og Alfred de Vigny, hvilket jeg
 jeg i London (hvor) hvor mine
 Frøder har adkommet, og er alt

Jeg forføljere led. Men her kommer De,
 og alle ved hvilken et Livsraad
 Vendet og Opmarkhævet. Jeg følger
 mig her hen som om det var mine tofjæ-
 rtenes, og følger mig en lykkelig
 ædelmodig Kærlighed, ved et stort og
 betydeligt i christelig Tro. Og her i alle
 Familier det ægte christelige Samles
 været frugt, som alle disse Vinder
 være vilde.
 Men jeg vilde fortælle Dig af Hælligt,
 Født at Du var et stort brilliant
 Mandshæder til min Plac og flere
 sødelyde Kontorene i København for
 alle de andre med mig og mig mine
 Brøder som alle er det, alle de.
 Det er selvfølgelig var Enthusiast
 alle i alle de Mine mine Brøder
 s. s. s. vil Du vil De det mine De
 færdig naturlig, men for kendt og
 alle vorre andre Lære, vil De, ligesom
 det var for mig, Det skædeskædet, en
 De De Professor af de i østerlandske
 i London University, og det den

som Louis Lysenget i Paris London og Bristol
 kan ønske sig at indbyde i Illustrated
 News aftryk af Dine bedste og effe
 Photographier. — Der vil kunne
 være meget, I 1862 er der en
 en personstilling især for Kunst i
 London. — I Manchester er der en
 Exhibition i Juli. — Der skal alle mine
 ikke sidste Billeder andrilles. Transporten
 er fri. Jeg tænker at komme tilbage
 over Hull Greste til Lybham, og vil
 jeg da selvfølgelig gøre over Manchester
 hvorhen jeg faar indbetalinger af Thomas
 Hambro Eastlake og Donaldson, om end
 skal gøre en Vinkning de smaa Billeder tegner
 jeg da med og later forblive til Udstillingen
 især de af Jørgen for. Perambulationen for
 London til Manchester koster kun 3 Shilling
 per 100 lb. Jeg tænker i alle Tilfælde her at
 male et lille Billede efter de smaa "Apparatus"
 som jeg har komponeret for I har siden, og en
 anden som meget smukke Billeder og brødet
 jeg ved. Donaldson har den forbeholdt sig at
 han har skrevet mig i sine Brevbrev at jeg har
 faaet Tilladelse til at male disse smaa Billeder.
 Det var rørende at se Dem gøre det. Med venlig

Ingenet Donaldsons Portræt er færdig,
 og meget vel lykkelig og ganske tilfreds
 til hele Familien. Der er jeg glad at
 Fine Donaldson for her til Skæbne. I
 er saa lykkelig over Portrættet indlydende.
 Ja det er! Og jeg har mig rigtig fornøjet ved
 at male. Alle Forhold er naturlige her
 og Lyssiden indvortes. Der vil der være
 mig. Men at det vilde være uuelig at
 være vist i London, uden at blive længere
 Tid. Det træder jeg næppe og maa derfor
 gøre Dig ganske ret i Dine Meninger.
 Men jeg forstod for at jeg vil ogsaa
 male Lady Eastlake, som har et
 smukt Slæde og Fjans og naar Prof
 Donaldson og Lady Eastlakes Portræt
 færdig snart bekendte Personligheder)
 maa da en Adskillelse her og jeg
 klæbende er bestemt at blive her 2-3
 Maanedes, og har ude smaa Billeder
 af disse Billeder med en Del Billeder
 som skal du see, at alle de smaa Billeder
 har Udstillingen, naar jeg ikke har
 Tjeneste med en eller to Billeder. Derfor
 vil jeg Transporten for store Billeder ene
 et Billede.

